

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

УДК 334.72

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

*Коваленко О.В., Голомб В.В.**Запорізька державна інженерна академія**69006 м. Запоріжжя, пр. Леніна 226, e-mail: ap0005aa@mail.ru, viktoria.golomb@gmail.com*

Анотація. У статті подано визначення таких понять як «корпорація», «корпоративне управління», «ефективність системи корпоративного управління». З'ясовано, що характерними рисами ефективної системи корпоративного управління є чесність, прозорість, підзвітність та відповідальність. Проаналізовано корпоративне управління в Україні та визначено, що найбільш слабким місцем, яке перешкоджає формуванню ефективної системи корпоративного управління є рівень розвитку інституцій, які безпосередньо впливають на захист прав власності – корупція, неефективна судова система, недостатньо високий професіоналізм та чесність менеджерів. Проаналізовано причини низького рівня впровадження стандартів корпоративного управління в Україні. Визначено основні напрями формування нової моделі економічного зростання в Україні на наступні роки, а саме переорієнтація значної частини фінансових ресурсів із сировинних галузей на розвиток «нової» економіки, що базується на інноваціях, знаннях, на формування конкурентоздатних нематеріальних активів, інтелектуального капіталу. Доведена необхідність підвищення ролі людського капіталу інноваційного типу, що сприятиме підвищенню рівня соціальної складової ефективності системи корпоративного управління та дозволить забезпечити зайнятість, стимулювання становлення сегмента висококваліфікованої робочої сили; розвивати систему професійного навчання та перенавчання працівників, посилити інвестиційні та інноваційні вкладення в людський капітал. Встановлено, що поточний стан національної економіки диктує необхідність переосмислення існуючих проблем і формування більш адекватної сучасним умовам господарювання вітчизняної системи корпоративного управління, яка передбачає врахування багатьох факторів, основними з яких є: ментальність суспільства; загальнонаціональна культура, політична та економічна ситуація, рівень технологічності та наукоємності, діяльність на зовнішніх ринках та інтернаціоналізація бізнесу.

Ключові слова: соціально-економічна ефективність, корпорація, система корпоративного управління, індикатори, рівень розвитку інституцій, стандарти, людський капітал.

Аннотация. В статье даны определения таких понятий как «корпорация», «корпоративное управление», «эффективность системы корпоративного управления». Выяснено, что характерными чертами эффективной системы корпоративного управления является честность, прозрачность, подотчетность и ответственность. Проанализировано корпоративное управление в Украине и выяснено, что наиболее слабым местом, что препятствует формированию эффективной системы корпоративного управления, является уровень развития институтов, которые непосредственно влияют на защиту прав собственности – коррупция, неэффективная судебная система, недостаточно высокий профессионализм и честность менеджеров. Проанализированы причины низкого уровня внедрения стандартов корпоративного управления в Украине. Определены основные направления формирования новой модели экономического роста в Украине на следующие годы, а именно переориентация значительной части финансовых ресурсов из сырьевых отраслей на развитие «новой» экономики, базирующейся на инновациях, знаниях, на формирование конкурентоспособных нематериальных активов, интеллектуального капитала. Доказана необходимость повышения роли человеческого капитала инновационного типа, что будет способствовать повышению уровня социальной составляющей эффективности системы корпоративного управления и позволит обеспечить занятость, стимулирование становления сегмента высококвалифицированной рабочей силы; развивать систему профессионального обучения и переобучение работников, усилить инвестиционные и инновационные вложения в человеческий капитал. Установлено, что текущее состояние национальной экономики диктует необходимость переосмысления существующих проблем и формирования более адекватной современным условиям хозяйствования отечественной системы корпоративного управления, которая предполагает учет многих факторов, основными из которых являются: ментальность общества; общенациональная культура, политическая и экономическая ситуация, уровень технологичности и наукоёмкости, деятельность на внешних рынках и интернационализация бизнеса.

Ключевые слова: Социально-экономическая эффективность, корпорация, система корпоративного управления, индикаторы, уровень развития институтов, стандарты, человеческий капитал.

Annotation. In the article the definitions of «corporation», «corporate governance», «efficiency of corporate governance» are defined. It was found that the characteristic features of an effective system of corporate governance are honesty, transparency, accountability and responsibility. Corporate governance in Ukraine was analyzed and it was found that the weakness that prevents the formation of an effective system of corporate governance is the level of institutions that directly affect on property rights – corruption, the judiciary, professionalism and honesty of managers. The reasons of a low level of implementation of corporate governance standards in Ukraine are analyzed. The basic directions of formation of a new model of economic growth in Ukraine in the coming years are determined, namely the shift of much of the financial resources from primary industries to the development of the «new» economy based on innovation and knowledge, to the formation of competitive intangibles and intellectual capital. The necessity of increasing the role of human capital of innovation type was proved to contribute to the effectiveness of the social component of corporate governance and will provide employment, stimulate the formation segment of skilled labor; develop a system of training and retraining of workers, increase investment and innovation investments in human capital. It was established that the current state of the national economy requires a rethinking of existing problems and the formation of more adequate to modern conditions of managing the national system of corporate governance that takes into consideration a number of factors, the main ones are: the mentality of society; a national culture, political and economic situation, the level of technology and knowledge-intensive activities in foreign markets and the internationalization of business.

Key words: social and economic efficiency, corporation, corporate management system, indicators, level of institutional development, standards, human capital asset.

Вступ. Поступова глобалізація світової економіки, посилення конкуренції на національних та міжнародних ринках, ускладнення виробництва конкурентоздатної продукції та її просування до кінцевого споживача, вимагають удосконалення не тільки техніко-технологічних процесів та організації виробництва, а й призводять до пошуку нових організаційних форм ведення господарської діяльності та відповідної побудови ефективних систем управління ними. Ефективне корпоративне управління дозволяє акціонерам і менеджерам гідно вирішувати внутрішні протиріччя, розв'язувати проблеми, що виникають під впливом глобалізації, та адекватно відповідати викликам світових криз.

Проблемам оцінки ефективності корпоративного управління присвячені праці закордонних і українських вчених, серед яких Ю.В. Вдовиченко, І.Г. Сергєєва, В.С. Альошкін, Л.В. Кривенко, С.В. Кривенко, Я.В. Шкодін та ін. Корпоративне управління є складною, багатофункціональною категорією, що потребує глибокого та комплексного підходу та активізації досліджень в даному напрямі.

Проте, визначення соціально-економічної ефективності системи корпоративного управління сьогодні залишається однією з найменш досліджених областей економічної науки. Разом з тим цілком очевидно, що оцінка ефективності корпоративного управління представляє надзвичайну практичну цінність, оскільки результати оцінки можуть бути корисні як компаніям, так і інвесторам. Адже, без ефективної системи корпоративного управління неможливо забезпечити подальший розвиток ринку цінних паперів та капіталу, підвищити ефективність акціонерних товариств. Також проблематика вдосконалення корпоративного управління як системи відносин між акціонерами, державою, органами управління, іншими зацікавленими особами, громадськістю є однією з актуальних у світовій економічній теорії та практиці. Якісна система корпоративного управління виступає умовою ефективної роботи акціонерних товариств, відкриває їм доступ на світові ринки капіталу, а також з точки зору ділової етики закріплює соціальні зобов'язання акціонерних товариств перед суспільством, тобто дає змогу сформувати соціальну корпоративну відповідальність вітчизняних акціонерних товариств.

Постановка проблеми. Метою статті є дослідження сутності ефективної системи корпоративного управління та її основних рис; аналіз української системи корпоративного управління та визначення основних проблем; розробка пропозицій щодо формування ефективної системи корпоративного управління в Україні з урахуванням економічної та соціальної складових елементів.

Результати дослідження. Сьогодні в Україні відбувається переосмислення відношення до корпоративного управління і формуються контури його нової системи, відповідної сучасним реаліям. Національний бізнес прийшов до розуміння того, що система корпоративного управління є ефективним інструментом його захисту і розвитку. Впровадження кращих стандартів корпоративного управління спрямоване на формування справедливої вартості бізнесу, зниження розміру дисконту при публічних розміщеннях, забезпечення залучення фінансування в умовах невизначеності на світових ринках капіталу, підвищення ефективності управління ризиками. Активізація механізмів ефективного корпоративного управління розглядається як одне з найважливіших завдань економічної політики в системі стратегічних напрямків соціально-економічного розвитку України [1].

Перш ніж розглянути систему корпоративного управління необхідно визначитися з поняттям «соціально-економічна ефективність». Термін «ефект» в перекладі з латинської означає «результат». Традиційно під ефективністю розуміють співвідношення між одержаними результатами виробництва, розподілу, обміну і використання, тобто продукцією і матеріальними послугами, з одного боку, і витратами праці і засобів виробництва – з іншого. В економічній науці виділяють економічну і соціальну ефективність.

Економічна ефективність – економія суспільно необхідного часу на виробництво і споживання товарів і послуг та відображає різноманітні вартісні показники.

Соціальна ефективність – збільшення кількості нових робочих місць, рівня зайнятості людей, поліпшення умов праці, підвищення рівня і комфортності життя і тощо.

Як бачимо, економічна і соціальна ефективності є взаємопов'язаними категоріями, їх не можна відокремлювати одну від одної.

Виходячи з вищесказаного можна погодитися з таким визначенням соціально-економічної ефективності як співвідношення одержаних соціально-економічних результатів діяльності підприємства (досягнення запланованих цілей підприємства, підвищення економічності та продуктивності діяльності, високі фінансові результати, соціальний розвиток колективу) і використаних ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових), необхідних для їх досягнення [2].

Корпорація – організація, визнана юридичною особою, заснована на об'єднаних капіталах (добровільних внесках), що передбачає часткову власність, що здійснює соціально корисну діяльність і характеризується значною концентрацією управлінських функцій на верхньому рівні ієрархічної структури [3].

Сьогодні до проблем корпоративного управління в усьому світі спостерігається підвищений інтерес. Наявність безлічі різних точок зору обумовлює необхідність осмислення в науці феномена «корпорації» і «корпоративного управління», який з'явився наслідком соціально-економічних перетворень підприємницької діяльності. Важливо визначити суть поняття «ефективність системи корпоративного управління».

Під корпоративним управлінням необхідно розуміти систему забезпечення ефективної діяльності за допомогою взаємодії власників, органів управління та зацікавлених осіб з метою отримання максимального прибутку. Корпоративне управління визначає також межі, в яких планується завдання, засоби їх реалізації, а також контроль за результатами діяльності.

До теперішнього часу корпоративне управління трансформувалося в стратегічну систему управління компанією як відкритою системою. Корпоративне управління – сфера, де інтереси держави і бізнесу щодо формування сприятливого інвестиційного клімату та ефективного бізнес-середовища збігаються. Останні законодавчі ініціативи державних регуляторів свідчать про прагнення переходу від декларативних, рекомендованих принципів до політики правил, чіткої деталізації процедур. Пропоновані нормативні зміни позитивно оцінені бізнес-спільнотою як ефективний корпоративний інструментарій [4].

Сьогодні корпоративне управління трансформувалося в стратегічну систему управління компанією як відкритою системою. Корпоративне управління, в першу чергу, впливає на інвестиційні процеси та можливості взаємодії зі світовим фінансовим ринком, що безпосередньо пов'язано з економічним зростанням. Одночасно практика корпоративного управління безпосередньо впливає на потік зовнішніх інвестицій в економіку країн. Тому без формування прогресивного механізму корпоративного управління неможливо забезпечити ефективні капіталовкладення. Тобто, необхідно відзначити значимість ефективності системи корпоративного управління, оскільки вона виходить за межі компанії.

Ефективність системи корпоративного управління – це інтегрований показник, що складається з взаємодоповнюючих критеріїв, що характеризують оптимальність моделі корпоративного управління, результативність роботи ради директорів, ступінь сформованості корпоративної культури і рівень інвестиційної привабливості [5].

Ефективність корпоративного управління – фактор важливіший, ніж показники поточної діяльності окремих компаній, стан зовнішньоторговельного балансу держави або навіть наявність диспропорцій в його економіці. За даними фірми McKinsey, при оцінці компаній в країнах з перехідною економікою великі інвестори, як правило, віддають пріоритет ефективності корпоративного управління перед фінансово-економічними показниками. Диспропорції можна усунути, якщо економіка приваблива для інвесторів і компанії мають кошти для розвитку. При низькій якості корпоративного управління інвестиції невеликі або відсутні зовсім і навіть багаті природні ресурси не здатні радикально поліпшити ситуацію. Як свідчить світова практика, причини процвітання або занепаду криються у стані умов бізнес середовища, а не у природних умовах або у технологіях.

Крім того, ефективність корпоративного управління залежить від безлічі факторів, зокрема, від дотримання стандартів корпоративного управління. Ефективне корпоративне управління є сигналом для інвесторів до купівлі акцій, здійснення довгострокових інвестицій. Це пов'язано з тим, що корпоративне управління знижує ризики виникнення кризових ситуацій, або, принаймні, збільшує ймовірність їх успішного вирішення, забезпечує «прозорість» відносин з акціонерами та інвесторами.

Характерними рисами ефективної системи корпоративного управління за визначенням Світового банку є:

- прозорість, що включає розкриття фінансової та іншої інформації про діяльність компанії, а також внутрішні процеси контролю та нагляду за діяльністю менеджменту;
- захист і забезпечення прав та інтересів всіх акціонерів;
- незалежність директорів у вирішенні таких ключових питань, як визначення стратегії компанії, затвердження бізнес-планів, призначення менеджерів, контроль за їх діяльністю, а також зняття їх з посади у разі потреби.

Організація економічного співробітництва та розвитку виділяє такі риси ефективної системи корпоративного управління, як чесність – впевненість інвесторів у захисті своїх коштів; прозорість – своєчасне розкриття компанією достовірної та повної інформації про своє фінансове становище; підзвітність – менеджери підзвітні власникам компанії; відповідальність – дотримання компанією законів і етичних норм.

Оскільки категорії «чесність», «сумлінність», «відповідальність», будучи ключовими, не піддаються кількісному аналізу, дати зовнішню оцінку якості корпоративного управління можна за непрямими ознаками: наявності кодексу корпоративної поведінки; переважанню незалежних директорів; високій частці прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів; прозорості інформації про діяльність компанії [6].

Особливістю українського корпоративного управління є наявність неформальних інститутів, що діють у позаправовому полі та характеризуються відторгненням норм підприємницької культури розвинених країн. Недостатність розвитку інституційних норм корпоративного управління «компенсується» механізмами неформального впливу. Обов'язково необхідно враховувати, що формальні норми встановлюють структуру «де-юре», яка в більшості коректується ситуацією «де-факто».

Світовий економічний форум розраховує Глобальний індекс конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index), складовою якого є індикатори корпоративного управління. За рівнем розвитку інституцій Україна знаходиться на 130 місці серед 140 країн, що досліджувалися (табл. 1) [7].

Таблиця 1– Індикатори корпоративного управління в Україні, 2015 р.

Назва індикатора	Місце серед 140 країн
Захист прав власності	132
Захист прав інтелектуальної власності	120
Захист прав міноритаріїв	134
Ефективність ради	125
Готовність делегувати повноваження органам управління	123
Ефективність аудиту	124
Етичні норми фірми	76
Корупція	122
Судова незалежність	132
Плата за судові рішення	116

Складено за даними Всесвітнього економічного форуму [7].

Як бачимо з таблиці найбільш слабкими місцями є рівень розвитку інституцій, які безпосередньо впливають на захист прав власності – корупція, судова система, професіоналізм, чесність менеджерів, та перешкоджають формуванню ефективної системи корпоративного управління. Негативно на розвиток корпоративного управління в Україні впливає політизація інституційного середовища, що проявляється у переплетенні політичних правил гри з економічними, що стало наслідком злиття фінансово-економічних та політичних інтересів. У боротьбі за корпоративний контроль головну роль відіграють політичні зв'язки, належність до певної партії та підтримка влади [8].

На нашу думку, на ефективність системи корпоративного управління в Україні впливає ряд факторів серед яких можна виокремити такі як: нестабільна економічна ситуація; активні зміни політичних еліт; недостатній зовнішній контроль; нерозвинена система фінансових інститутів; відсутність ефективної корпоративної культури; недосконалість податкового законодавства; відсутність чітких правил захисту інтелектуальної власності.

Слід також зазначити, що в Україні процеси формування корпоративного управління проходять досить часто з грубим порушенням чинного законодавства. Не сприяє розвитку корпоративного управління низький рівень ділової культури, тінізація і криміналізація бізнесу, відсутність належних партнерських відносин.

Низький рівень впровадження стандартів корпоративного управління в Україні та відсутність механізмів щодо підвищення його ефективності пояснюється такими причинами:

- необізнаністю підприємств про необхідність впровадження стандартів корпоративного управління;
- недосконалістю нормативно-правової бази в частині акціонерного законодавства;
- складністю у застосуванні критеріїв оцінки ефективності корпоративного управління [9].

Впровадження стандартів корпоративного управління в різних галузях економіки характеризується диспропорційністю розвитку. Корпоративне управління в банківському секторі України знаходиться на більш високому рівні порівняно з іншими секторами економіки, що

пояснюється, головним чином, вимогами регулюючого органу (Національного банку України). У той же час необхідно зазначити, що висока концентрація акціонерного капіталу в банківському секторі та її непрозора структура є стримуючими факторами впровадження передових форм корпоративного управління, а внаслідок цього – розвитку банків і залучення капіталу. У той же час рівень корпоративного управління в наукомістких сферах: цивільній авіації, автомобілебудуванні, суднобудуванні, атомній енергетиці залишається вкрай низьким. Вважаємо, що підвищення рівня корпоративного управління у цих сферах переорієнтує напрями іноземних інвестицій, сучасна структура яких орієнтована на задоволення кінцевого споживчого попиту у сегментах з обмеженою інноваційною складовою.

Одним із основних напрямків формування нової моделі економічного зростання в Україні на наступні роки має стати переорієнтація значної частини фінансових ресурсів із сировинних галузей на розвиток «нової» економіки, що базується на інноваціях, знаннях, на формування конкурентоздатних нематеріальних активів, інтелектуального капіталу.

Формування ефективної системи корпоративного управління передбачає перегляд ставлення до людського фактору як до ведучого ресурсу, який є центральним постулатом сучасних теоретичних розробок. На жаль, людський капітал в Україні неефективно використовується з таких причин: експлуатація людського капіталу, сформованого в умовах командно-адміністративної системи, відсутність соціальної відповідальності бізнесу; низька вартість людського капіталу.

Компенсувати найнижчий рівень розвитку людського капіталу внаслідок зазначених факторів можна шляхом формування його інноваційного типу, для якого в Україні є всі необхідні передумови. Накопичення людського капіталу інноваційного типу передбачає не тільки активне використання інноваційних ідей, але й продукує інновації через генерування інформації і знань. Підвищення ролі людського капіталу інноваційного типу буде сприяти підвищенню рівня соціальної складової ефективності системи корпоративного управління, що в майбутньому сприятиме:

- забезпеченню зайнятості, що передбачає ряд заходів щодо працевлаштування випускників навчальних закладів в умовах конкуренції» створення якісних і високоефективних робочих місць;
- стимулюванню становлення сегмента висококваліфікованої робочої сили;
- подальшому розвитку системи професійного навчання перенавчання працівників відповідно до потреб ринку праці;
- посиленню інвестиційних та інноваційних вкладень в людський капітал.

Висновки. Таким чином, поточний стан національної економіки диктує необхідність переосмислення існуючих проблем і формування більш адекватної сучасним умовам господарювання вітчизняної корпоративної моделі управління, яка передбачає врахування багатьох факторів, основними з яких є: ментальність суспільства; загальнонаціональна культура, політична та економічна ситуація, рівень технологічності та наукоємності, діяльність на зовнішній ринках та інтернаціоналізація бізнесу.

Дослідивши розвиток корпоративного управління в Україні, визначено основні його проблеми та зроблено висновок, що система корпоративного управління потребує кардинального реформування, яке дасть можливість підвищити ефективність функціонування не тільки вітчизняного корпоративного сектора, але й всієї економічної системи. Без підвищення ефективності корпоративного управління неможливо досягти стабільного економічного зростання. В умовах глобалізації майбутнє країни і українських компаній залежить від конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку» й одним із джерел високої конкурентоспроможності якраз і є слідування стандартам корпоративного управління.

Література

1. Вдовиченко Ю.В. Оцінка системи корпоративного управління міжнародного бізнесу в контексті створення міжнародних конкурентних переваг / Ю.В. Вдовиченко // Фінансовий простір. – 2013. – №4(12). – С. 128-132.
2. Альошкін В.С. Система показників оцінювання ефективності соціально-економічних результатів діяльності підприємства / В.С. Альошкін, О.О. Гречишкіна // Університетські наукові записки. – 2008. – №2 (26). – С. 344-346.
3. Румянцев И.С. Методика оценки эффективности корпоративного управления фирмой в трансформируемой экономике / И.С. Румянцев // Вестник Челябинского государственного университета. Экономика. – 2012. – Выр. 38. – С. 132-134.
4. Петрова Н.А. Методическое обеспечение оценки эффективности корпоративного управления / Н.А. Петрова // Управление экономическими системами. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uecs.ru/index.php?option=com_flexicontent&view=items&id=1266
5. Кривенко Л.В., Кривенко С.В., Овчаренко С.В. Современная парадигма корпоративного управления в контексте антикризисной стратегии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/12609
6. Сергеева И.Г. Оценка корпоративного управления в предпринимательских структурах / И.Г. Сергеева // Экономика и экологический менеджмент. – 2013. – Вып. 1 – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://economics.open-mechanics.com/articles/770.pdf>
7. The Global Competitiveness Report 2015–2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf

8. Шкодін Я. В. Проблеми корпоративного управління в Україні / Я.В. Шкодін // БізнесІнформ. – 2012. – № 9. – С. 297-300.

9. Леось О.Ю. Удосконалення корпоративного управління в Україні: проблеми та напрями / О.Ю. Леось, А.А. Нікітіна // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2013. – № 01(9). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2013-01\(9\)/13louupn.pdf](http://www.dbuara.dp.ua/zbirnik/2013-01(9)/13louupn.pdf).

Стаття надійшла до редакції 20.02.2016 р.
Рекомендовано до друку д.е.н., проф. Гораль Л.Т.

УДК 339.138

КІЛЬКІСНА ОЦІНКА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

*Устенко А.О., Перевозова І.В., Малинка О.Я. *, Писків Г.І.*

*ІФНТУНГ, 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15, тел. (03422) 50-76-23,
e-mail: ineu@nimg.edu.ua*

Анотація. Охарактеризовано та обґрунтовано методологічні підходи до кількісної оцінки конкурентних переваг підприємства, що є однією з найважливіших категорій ринкової економіки та головною метою й результатом господарської діяльності підприємства, з метою подальшої розробки системи управління конкурентними перевагами підприємства та його конкурентоспроможністю. Така оцінка дає можливість визначити сильні та слабкі сторони підприємства, виявити його приховані потенційні можливості і, відповідно до цього, максимально удосконалити його конкурентну стратегію.

На сьогоднішній день у вітчизняній практиці відсутня загальноприйнята методика визначення та оцінки конкурентних переваг підприємства. Загалом усі існуючі методи оцінки базуються на діагностиці конкурентної ситуації на ринку, аналізі конкурентної позиції, конкурентного потенціалу, рівня конкурентоспроможності підприємства та спрямовані на розроблення та реалізацію ефективної конкурентної стратегії. Подальших досліджень потребують питання впорядкування понятійно-категоріального апарату теорії конкурентних переваг, обґрунтування методів аналізу конкурентних переваг, вибір показників оцінки, конкретизації переліку та послідовності етапів управління конкурентними перевагами, відпрацювання процедур впровадження технології та інструментарію формування і розвитку конкурентних переваг тощо.

Застосування тих чи інших методів залежить від особливостей підприємства, його галузевої належності, ринку збуту, споживачів, інформаційної бази та безлічі інших факторів.

Ключові слова: конкурентні переваги, кількісна оцінка, аналіз, маркетингова діяльність підприємств.

Аннотация. Охарактеризованы и обоснованы методологические подходы к количественной оценке конкурентных преимуществ предприятия, что является одной из важнейших категорий рыночной экономики и главной целью и результатом хозяйственной деятельности предприятия, с целью дальнейшей разработки системы управления конкурентными преимуществами предприятия и его конкурентоспособностью. Такая оценка дает возможность определить сильные и слабые стороны предприятия, выявить его скрытые потенциальные возможности и, соответственно этому, максимально усовершенствовать его конкурентную стратегию.

На сегодняшний день в отечественной практике отсутствует общепринятая методика определения и оценки конкурентных преимуществ предприятия. В общем, все существующие методы оценки базируются на диагностике конкурентной ситуации на рынке, анализе конкурентной позиции, конкурентного потенциала, уровня конкурентоспособности предприятия и направленные на разработку и реализацию эффективной конкурентной стратегии. Дальнейших исследований требуют вопросы упорядочения понятийно-категориального аппарата теории конкурентных преимуществ, обоснование методов анализа конкурентных преимуществ, выбор показателей оценки, конкретизации перечня и последовательности этапов управления конкурентными преимуществами, отработка процедур внедрения технологии и инструментария формирования и развития конкурентных преимуществ и т.п.

Применение тех или иных методов зависит от особенностей предприятия, его отраслевой принадлежности, рынка сбыта, потребителей, информационной базы и множества других факторов.

Ключевые слова: конкурентные преимущества, количественная оценка, анализ, маркетинговая деятельность предприятий.

Summary. Methodological approaches to the quantitative estimate of competitive advantages of an enterprise are characterized and substantiated. Competitive advantages are one of the most important categories of market economy and the main purpose and result of an enterprise's business performance. This research is aimed at further development of the system of managing competitive advantages of an enterprise and its competitiveness. Such estimate provides an opportunity to identify the strengths and weaknesses of an enterprise, to reveal its hidden potential and, accordingly, to improve its competitive strategy.